

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 113/2011-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 23. novembra 2011 predbežne prerokoval návrh generálneho prokurátora Slovenskej republiky na začatie konania o súlade § 79 ods. 1 písm. v) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ustanovenia § 82 ods. 1 písm. b) toho istého zákona v časti vzťahujúcej sa na uloženie pokuty za porušenie povinnosti uloženej v § 79 ods. 1 písm. v) s ustanoveniami čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 18 ods. 1, čl. 36 písm. c), d) a e), čl. 38 ods. 1 a čl. 41 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 4 ods. 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci a takto

r o z h o d o l :

Návrh generálneho prokurátora Slovenskej republiky p r i j í m a na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 2. decembra 2010 doručený návrh generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“) na začatie konania o súlade § 79 ods. 1 písm. v) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 578/204 Z. z.“) a ustanovenia § 82 ods. 1 písm. b) toho istého zákona v časti vzťahujúcej sa na uloženie pokuty za porušenie povinnosti uloženej v § 79 ods. 1 písm. v) s ustanoveniami čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 18 ods. 1, čl. 36 písm. c), d) a e), čl. 38 ods. 1 a čl. 41 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 4 ods. 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci.

Vo svojom návrhu navrhovateľ s poukazom na ustanovenia § 79 ods. 1 písm. v), § 79 ods. 3 a § 82 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z. a § 7 ods. 6 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 576/2004 Z. z.“) zhrnul dôvody podaného návrhu takto:

«Z vyznačenej právnej úpravy je zrejmé, že:

- zákon ustanovuje povinnosť vykonávať lekársku službu prvej pomoci*
- podľa rozpisu určeného samosprávnym krajom*
- pod sankciou uloženia pokuty až do sumy 3 319 eur*
- výlučne tým poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, ktorí inak poskytujú všeobecnú ambulantnú starostlivosť v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo alebo pediatria alebo špecializovanú zubno-lekársku ambulantnú starostlivosť na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia (všeobecnej ambulancie pre dospelých, všeobecnej ambulancie pre deti a dorast alebo špecializovanej ambulancie zubno-lekárskej), t. j. tým lekárom, ktorí majú oprávnenie poskytovať zdravotnú starostlivosť vo vlastnej všeobecnej ambulancii pre dospelých, všeobecnej ambulancii pre deti a dorast alebo špecializovanej ambulancii zubno-lekárskej) (ďalej len „súkromný lekár“),*

· a to v zdravotníckom zariadení iného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti – poskytovateľa, ktorý je oprávnený na základe vydaného povolenia prevádzkovať ambulanciu lekárskej služby prvej pomoci.

Takáto právna úprava nie je v súlade s ustanoveniami čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 18 ods. 1, čl. 36 písm. c), d) a e), čl. 38 ods. 1 a 41 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 4 ods. 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s Dohovorom o nútenej alebo povinnej práci (č. 29), pretože:

· porušuje zákaz nútenej práce a povinnej práce,

a tým aj čl. 18 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 4 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a Dohovor o nútenej alebo povinnej práci (č. 29), keďže:

- súkromným lekárom ustanovuje zákonnú povinnosť vykonávať lekárske služby prvej pomoci podľa rozpisu samosprávneho kraja pod hrozbou uloženia sankcie, a to aj proti ich vôli a bez akýchkoľvek záruk na odmenu za vykonanú prácu, na ochranu ich bezpečnosti a zdravia pri práci a na primeraný odpočinok po práci,

· umožňuje ukladanie povinnej práce a nútenej práce v prospech súkromných jednotlivcov a súkromných právnických osôb,

a tým porušuje čl. 4 Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci (č. 29), keďže:

- prevádzkovateľom ambulancie lekárskej služby prvej pomoci môže byť aj fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je podnikateľom,

- v zákone ustanovený spôsob zabezpečenia výkonu lekárskej služby prvej pomoci umožňuje tvorbu zisku v prospech prevádzkovateľov ambulancií lekárskej služby prvej pomoci prostredníctvom nútenej práce a povinnej práce zákonom uloženou súkromným lekárom,

· porušuje princíp rovnosti v dôstojnosti a právach,

a tým aj čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, keďže:

- z právneho hľadiska prevádzkovateľa ambulancií lekárskej služby prvej pomoci i súkromní lekári (t. j. lekári inak s povolením na prevádzkovanie vlastnej všeobecnej ambulancie pre dospelých, všeobecnej ambulancie pre deti a dorast alebo špecializovanej ambulancie zubno-lekárskej) sú poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti; tento právny

status súkromní lekári de iure i de facto strácajú počas výkonu lekárskej služby prvej pomoci na úkor prevádzkovateľov ambulancií lekárskej služby prvej pomoci,

- povinnosť vykonávať lekársku službu prvej pomoci zákonodarca neuložil všetkým lekárom, ktorí spĺňajú odborné predpoklady na výkon lekárskej služby prvej pomoci; takúto zákonnú povinnosť nemajú lekári, ktorí vykonávajú zdravotnícke povolanie v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu alebo na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe,

· neprimerane zvyhodňuje prevádzkovateľov ambulancií lekárskej služby prvej pomoci,

a tým porušuje čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, keďže:

- prevádzkovatelia ambulancií lekárskej služby prvej pomoci nemajú povinnosť personálne zabezpečiť výkon lekárskej služby prvej pomoci; personálne obsadenie ich ambulancií zabezpečujú jednotlivé samosprávne kraje prostredníctvom zaradenia do rozpisu tých lekárov, ktorým zákonodarca uložil povinnosť vykonávať lekársku službu prvej pomoci,

- platby za zdravotné výkony súkromných lekárov uskutočnených počas lekárskej služby prvej pomoci poukazujú zdravotné poisťovne prevádzkovateľom ambulancií lekárskeho služieb prvej pomoci na základe nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 226/2005 Z. z. o výške úhrady za zdravotnú starostlivosť, ktorú uhrádza zdravotná poisťovňa poskytovateľovi lekárskej služby prvej pomoci v znení neskorších predpisov,

- vzájomné právne vzťahy medzi prevádzkovateľmi ambulancií lekárskej služby prvej pomoci a súkromnými lekármi, ktorí sú povinní či nútení poskytovať zdravotnú starostlivosť v ambulancii lekárskej služby prvej pomoci nie sú upravené zákonom; v aplikačnej praxi sú spravidla založené innominátnymi zmluvami – ide o zmluvy vynútené s jednostranne určenými zmluvnými podmienkami, ktoré absolútne negujú princíp zmluvnej autonómie a rovnosti zmluvných strán (ak lekár zmluvu odmietne podpísať, pod hrozbou uloženia sankcie lekársku službu prvej pomoci aj tak musí vykonať, ale nedostane žiadnu odmenu za jej výkon),

· diskriminuje – výrazne poškodzuje a znevýhodňuje súkromných lekárov v oblasti pracovných podmienok,

a tým porušuje čl. 12 ods. 2, čl. 36 písm. c), d) a e) Ústavy Slovenskej republiky a Dohovor o nútenej alebo povinnej práci (č. 29), keďže:

- medzi prevádzkovateľom ambulancie lekárskej služby prvej pomoci a lekárom povinným vykonávať v jeho ambulancii lekársku službu prvej pomoci nevzniká pracovnoprávny vzťah, prevádzkovateľ ambulancie lekárskej služby prvej pomoci nemá postavenie zamestnávateľa a ani nemá uložené žiadne povinnosti, plnenie ktorých by zabezpečilo lekárom povinným vykonávať lekársku službu prvej pomoci aspoň primerané pracovné podmienky a najmä, ochranu ich zdravia,

- poskytovanie zdravotnej starostlivosti počas výkonu lekárskej služby prvej pomoci je prácou, napriek tomu súkromní lekári pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti počas lekárskej služby prvej pomoci nemajú priznané právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky, a to na rozdiel od lekárov, ktorí poskytujú zdravotnú starostlivosť v iných ambulanciách v postavení zamestnanca,

· porušuje ústavné právo na zvýšenú ochranu zdravia a osobitné pracovné podmienky,

a tým aj čl. 38 ods. 1 a čl. 41 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, keďže:

- zákon neposkytuje žiadnu ochranu pred zaradením do rozpisu samosprávneho kraja, a teda povinnosťou vykonávať lekársku službu prvej pomoci ani tehotným ženám, osobám zdravotne postihnutým či rodičom maloletých detí,

a to všetko bez toho, aby boli splnené podmienky ustanovené v čl. 13 ods. 1 písm. a), ods. 3 a 4, čl. 18 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 4 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 2 ods. 1 a súvisiacich ustanovení Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci (č. 29)...»

Vzhľadom na uvedené navrhovateľ požiadal, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že „Ustanovenie § 79 ods. 1 písm. v) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších prepisov a ustanovenie § 82 ods. 1 písm. b) toho istého zákona v časti vzťahujúcej sa na uloženie pokuty za porušenie povinnosti uloženej v § 79 ods. 1 písm. v) nie sú v súlade s ustanoveniami čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 18 ods. 1. čl. 36 písm. c), d) a e), čl. 38 ods. 1 a čl. 41

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 4 ods. 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (oznámenie č. 209/1992 Zb.) a Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci (č. 29) (oznámenie č. 506/1990 Zb.).“.

II.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou.

Podľa § 37 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až f) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily, môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde v zásade každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd návrh navrhovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a dospel k záveru, že návrh spĺňa procesné podmienky, za splnenia ktorých ústavný súd môže vec prerokovať a o nej rozhodnúť.

Z citovaného čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy vyplýva, že je v právomoci ústavného súdu preskúmavať súlad zákonov s ústavou. Okruh aktívne legitimovaných osôb na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov v nadväznosti na čl. 130 ods. 1 ústavy ustanovuje § 18 ods. 1 písm. a) až f) a § 19 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd návrh navrhovateľa prerokoval a konštatoval, že navrhovateľ je oprávneným podať návrh podľa čl. 130 ods. 1 písm. e) ústavy v spojení s § 18 ods. 1 písm. e) a § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pričom jeho návrh obsahuje všetky náležitosti požadované v ustanoveniach § 20 a § 37 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Keďže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní nezistil žiadne dôvody na odmietnutie návrhu navrhovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, prijal ho na ďalšie konanie podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde v rozsahu navrhovanom navrhovateľom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2011